

Sygn. akt I USK 60/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło

w sprawie z odwołania P. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Chorzowie
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 21 marca 2023 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 13 października 2021 r., sygn. akt III AUa 1424/20,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 13 października 2021 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 8 listopada 2017 r. i oddalił odwołanie P. K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Chorzowie z dnia 26 sierpnia 2015 r., odmawiającej wnioskodawcy ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ponieważ wskaźnik wysokości podstawy wymiaru świadczenia ustalony z 20 lat kalendarzowych z całego okresu ubezpieczenia oraz z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1995-2014 nie przekracza 250%, a nadto odmówił ponownego ustalenia wysokości emerytury na podstawie art. 110 oraz art. 111 tej samej ustawy, albowiem żaden ze wskaźników wysokości podstawy wymiaru nie jest wyższy od dotychczasowego, który wynosi 386,80% i został ograniczony do 250%.

Jednocześnie podano, że za okres od 1 stycznia 1962 r. do 8 listopada 1962 r., od 1 stycznia 1967 r. do 31 grudnia 1968 r. oraz od 1 marca 1971 r. do 31 grudnia 1971 r. do ustalenia wskaźnika wysokości odstawy wymiaru emerytury przyjęto minimalne wynagrodzenie za pracę, gdyż za ten okres wnioskodawca nie udokumentował podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Odwołujący się wywiódł skargę kasacyjną od powyższego wyroku. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a to: 1) art. 382 k.p.c., przez pominięcie dowodu w postaci dokumentów: Rp-7 potwierdzających zarobki roczne ubezpieczonego w latach 1969 - 1990, listy nagród rocznych załączonych do pisma S. S.A. z dnia 5 sierpnia 2016 r. potwierdzających zarobki roczne ubezpieczonego w latach 1980 - 1982 oraz dowodu z zeznań świadków J. G. i A. D. w zakresie potwierdzającym pracę zmianową ubezpieczonego i wysokość uzyskiwanej przez niego premii, co w konsekwencji spowodowało zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach w całości i oddalenie odwołania ubezpieczonego, albowiem zdaniem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, nie została wykazana okoliczność istotna z punktu widzenia art. 110a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych; 2) art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c., przez brak szczegółowego wyjaśnienia motywów odmiennej oceny dowodów i dokonania nowej oceny stanu faktycznego, skutkującej diametralną zmianą stanowiska i w konsekwencji zmianą przez Sąd Apelacyjny zaskarżonego przez organ rentowy wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach w całości i oddaleniem odwołania ubezpieczonego, przy jednoczesnym nie odniesieniu się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku do przyczyn pominięcia dowodów w postaci Rp-7 oraz list nagród rocznych ubezpieczonego za lata 1980 - 1982 przedłożonych w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji i będących jedną z podstaw ustalenia stanu faktycznego przez tenże Sąd, a także nie odniesieniu się przez Sąd drugiej instancji w uzasadnieniu wyroku do wynikających z akt rentowych ustaleń o pobieraniu przez ubezpieczonego emerytury górniczej według wskaźnika 386,79% ustalonego w decyzji z dnia 20 grudnia 1991 r., mimo że Sąd drugiej instancji orzeka w oparciu o materiał

dowodowy zgromadzony w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym, a konstrukcja uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach uniemożliwia dokonanie oceny wyводу przeprowadzonego przez Sąd drugiej instancji, jak i przyczyn pominięcia istotnych dowodów zgromadzonych w sprawie.

Z powołaniem się na powyższe zarzuty, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach, przy uwzględnieniu kosztów postępowania kasacyjnego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na jej oczywistą zasadność. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że naruszenia przez Sąd drugiej instancji powołanych w ramach podstaw kasacyjnych przepisów postępowania cywilnego mają charakter kwalifikowany, albowiem miały one wpływ na wynik sprawy. Zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji naruszył art. 382 i art. 328 § 2 k.p.c. wobec zajęcia całkowicie odmiennego stanowiska od orzeczenia zapadłego w pierwszej instancji. Sąd ten ograniczył się do lakonicznego stwierdzenia, że ubezpieczony nie wykazał spełnienia przesłanek z art. 110a ustawy o emeryturach i rentach. W takim przypadku konieczne było szczegółowe wyjaśnienie motywów zmiany oceny dowodów i dokonanie nowej oceny stanu faktycznego, a zatem sporządzenie uzasadnienia w pełnym zakresie. Brak szczegółowego wyjaśnienia uniemożliwia kontrolę wyводу przeprowadzonego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach.

Według skarżącego, Sąd drugiej instancji nie uzasadnił przyczyn pominięcia dowodu z dokumentacji płacowej ubezpieczonego w postaci dokumentów Rp-7, listy nagród za lata 1980 - 1982 oraz treści zeznań świadków dotyczących dodatku za pracę na II zmiany, dodatku za pracę w porze nocnej i wynagrodzenia za pracę w niedziele i święta. Sąd drugiej instancji w sposób kwalifikowany naruszył przepisy postępowania cywilnego, wymagając, aby ubezpieczony przedstawił pełną dokumentację płacową w sytuacji braku zawinienia co do jej nieposiadania, albowiem obowiązek jej przechowywania spoczywał na pracodawcy. W konsekwencji Sąd uniemożliwił ubezpieczonemu udowodnienie swojego uprawnienia z art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek

argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej

analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżący nie wykazał istnienia powołanej przesłanki przedsądu.

Wypada podkreślić, że zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia i w granicach jej podstaw, biorąc pod rozwagę z urzędu w granicach zaskarżenia, nieważność postępowania. Skargę kasacyjną można oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego lub podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 398³ § 1 k.p.c.). Obie podstawy kasacyjne pozostają ze sobą w związku funkcjonalnym. W świetle art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c., nie jest bowiem możliwe prawidłowe zastosowanie prawa materialnego bez zgodnego z prawem procesowym ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia (wyrok Sądu Najwyższego z 11 kwietnia 2006 r., I PK 164/05, Monitor Prawa Pracy 2006 nr 10, s. 541). I odwrotnie – zarzuty naruszenia przepisów postępowania mają znaczenie, jeżeli uchybienia mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.), zatem wpierw decyduje prawidłowo rozumiane prawo materialne, które określa przesłanki dochodzonego świadczenia, a te wyznaczają, jakie ustalenia stanu faktycznego są konieczne i mają znaczenie dla rozstrzygnięcia sporu (art. 227 k.p.c.). Zarzuty podstawy procesowej nie mogą być dowolne, lecz muszą pozostawać w związku z normą prawa materialnego, od której zależy wynik sprawy. Poza tym nie powinny pomijać ograniczenia z art. 398³ § 3 k.p.c., w myśl którego podstawy skargi kasacyjnej nie mogą stanowić zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. W postępowaniu kasacyjnym zachodzi też związanie ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania mogą być zatem podstawą skargi kasacyjnej jedynie wówczas, gdy uchybienie tym przepisom mogło mieć

istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 2 k.p.c.). Konieczne jest więc odpowiednie zredagowanie każdego z zarzutów naruszenia przepisów postępowania, przez wskazanie, jaki wpływ na sposób rozstrzygnięcia sprawy miały podnoszone przez skarżącego uchybienia procesowe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2014 r., IV CSK 679/13, LEX nr 1511203).

W niniejszej sprawie skarżący uzasadniając wniosek o przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, zarzucił naruszenia przez Sąd drugiej instancji powołanych w ramach podstaw kasacyjnych przepisów postępowania cywilnego, zaś w podstawach kasacyjnych wskazał tylko na obrazę przepisów prawa procesowego, nie próbując powiązać zarzucanych uchybień proceduralnych z naruszeniem prawa materialnego, a tym samym wykazać wpływ zaistniałych - w jego ocenie – wadliwości postępowania na wynik sprawy. Tymczasem stawiane w podstawach skargi zarzuty naruszenia prawa procesowego dla ich zasadności powinny wskazywać, jakie znaczenie miałyby te uchybienia dla wyniku sprawy, który jest rezultatem subsumcji prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego. Skarżący nie poniósł zaś żadnych zarzutów obrazy prawa materialnego, tym samym pozbawiając się możliwości wykazania wpływu ewentualnych naruszeń przepisów postępowania na wynik sprawy. Z tych względów trudno przyjąć, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona.

Nadto skarżący w uzasadnieniu wniosku argumentował, że Sąd drugiej instancji naruszył przepis art. 382 i art. 328 § 2 k.p.c., gdyż wobec zajęcia całkowicie odmiennego niż Sąd Okręgowy stanowiska ograniczył się do lakonicznego stwierdzenia, iż ubezpieczony nie wykazał spełnienia przesłanek z art. 110a ustawy o emeryturach. W takim przypadku brak szczegółowego wyjaśnienia motywów zmiany oceny dowodów i dokonanie nowej oceny stanu faktycznego, a zatem sporządzenia uzasadnienia w pełnym zakresie uniemożliwia kontrolę oceny przeprowadzonego przez Sąd Apelacyjny w Katowicach wywodu i przyczyn pominięcia dowodu.

Warto zatem przypomnieć, że w procesie cywilnym obowiązuje system tzw. apelacji pełnej, w którym postępowanie apelacyjne jest dalszym stadium postępowania przed sądem pierwszej instancji, a sąd apelacyjny ma prawo i często obowiązek ponownego badania sprawy, przeprowadzania w niezbędnym zakresie

postępowania dowodowego oraz orzekania na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji i w postępowaniu apelacyjnym. Postępowanie apelacyjne jest zatem kontynuacją postępowania merytorycznego. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji, a nie apelację. Użyte w art. 378 § 1 k.p.c. sformułowanie, że sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę „w granicach apelacji”, oznacza w szczególności, iż sąd odwoławczy dokonuje własnych ustaleń faktycznych, prowadząc lub ponawiając dowody albo poprzestając na materiale zebranym w pierwszej instancji (art. 381 i art. 382 k.p.c.) i kontroluje prawidłowość postępowania przed sądem pierwszej instancji (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., zasada prawna, III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55; Monitor Prawniczy 2008 nr 22, s. 37, z uwagami M. Kowalczyk; Palestra 2009 nr 1, s. 270, z glosą G. Rząsy i A. Urbańskiego). Z uwagi na merytoryczny charakter postępowania apelacyjnego, obowiązkiem sądu drugiej instancji nie może być poprzestanie na ustosunkowaniu się do zarzutów skarżącego, lecz musi nim być - niezależnie od treści zarzutów - dokonanie ponownych, własnych ustaleń faktycznych, a następnie poddanie ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Obowiązek czynienia ustaleń faktycznych w postępowaniu odwoławczym istnieje więc bez względu na to, czy wnoszący apelację podniósł zarzut dokonania wadliwych ustaleń faktycznych lub ich braku. Jednocześnie obowiązkiem sądu drugiej instancji jest zastosowanie właściwych przepisów prawa materialnego niezależnie od stanowiska stron prezentowanego w toku postępowania oraz zarzutów apelacyjnych. Sąd drugiej instancji powinien dokonać wyczerpującej oceny ustalonego stanu faktycznego z punktu widzenia obowiązującego prawa materialnego i zdać z tej oceny relację w uzasadnieniu swojego wyroku (art. 328 § 2 *in fine* k.p.c.).

Co do podniesionej przez skarżących oczywistej obrazy art. 382 k.p.c. godzi się nadmienić, że zarzut tej treści w zasadzie nie może stanowić samodzielnego uzasadnienia podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., lecz konieczne jest wskazanie także tych przepisów normujących postępowanie rozpoznawcze, którym sąd drugiej instancji, rozpoznając apelację, uchybił (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 6 stycznia 1999 r., II CKN 102/98, LEX nr 50665; z dnia 13 czerwca 2001 r., II CKN 537/00, LEX nr 52600 i z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00, LEX nr

53130, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 263/04, LEX nr 520044 oraz z dnia 24 sierpnia 2010 r., I UK 76/10, LEX nr 653665). Jeżeli podstawa kasacyjna z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. ogranicza się do zarzutu naruszenia ogólnej normy procesowej art. 382 k.p.c., to może być ona usprawiedliwiona tylko wówczas, kiedy skarżący wykaże, że sąd drugiej instancji bezpodstawnie nie uzupełnił postępowania dowodowego lub pominął część zebranego materiału, jeżeli uchybienia te mogły mieć wpływ na wynik sprawy, albo kiedy mimo przeprowadzenia postępowania dowodowego orzekł wyłącznie na podstawie materiału zgromadzonego przez sąd pierwszej instancji lub oparł swoje rozstrzygnięcie na własnym materiale, pomijając wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez sąd pierwszej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 26 marca 1998 r., II CKN 815/97, Wokanda 1999 nr 1, poz. 6 oraz wyroki: z dnia 16 marca 1999 r., II UKN 520/98, OSNAPIUS 2000 nr 9, poz. 372; z dnia 8 grudnia 1999 r., II CKN 587/98, LEX nr 479343; z dnia 6 lipca 2000 r., V CKN 256/00, LEX nr 52657; z dnia 13 września 2001 r., I CKN 237/99, LEX nr 52348; z dnia 22 lipca 2004 r., II CK 477/03, LEX nr 269787; z dnia 10 stycznia 2008 r., IV CSK 339/07, LEX nr 492178; z dnia 24 kwietnia 2008 r., IV CSK 39/08, LEX nr 424361 i z dnia 24 czerwca 2008 r., II PK 323/07, LEX nr 491386). Artykuł 382 k.p.c. nie nakłada przy tym na sąd drugiej instancji obowiązku przeprowadzenia postępowania dowodowego, lecz sąd ten jest władny samodzielnie dokonać ustaleń faktycznych bez potrzeby uzupełniania materiału dowodowego zebranego przed sądem pierwszej instancji, o ile zachodzą ku temu powody. Uzupełnienie postępowania przed sądem apelacyjnym o dowody, które mimo wniosku strony sąd pierwszej instancji pominął, jest zaś uzasadnione wówczas, gdy dotyczą one okoliczności istotnych z punktu widzenia prawa materialnego mającego znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 maja 1999 r., III CKN 254/98, LEX nr 521901; z dnia 2 marca 2000 r., III CKN 257/00, LEX nr 530723 i z dnia 17 lipca 2008 r., II CSK 102/08, LEX nr 447689). O tym jednak, czy ewentualne naruszenie przepisu art. 382 k.p.c. miało wpływ na wynik sprawy, decyduje prawo materialne, a ściślej to, czy nieprawidłowości w prowadzeniu postępowania dowodowego i ustalania podstawy faktycznej uniemożliwiły właściwą subsumcję przepisów materialnoprawnych, mających zastosowanie w rozstrzygnięciu sporu.

W postępowaniu kasacyjnym może być poddana kontroli kasacyjnej formalna prawidłowość wykonania obowiązków nałożonych na sąd drugiej instancji, w tym wynikających z art. 328 § 2 k.p.c. Przepis ten pełni funkcję sprawozdawczą względem procesów decyzyjnych podjętych wcześniej przez sąd. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwaliło się stanowisko, że uzasadnienie wyroku, które wyjaśnia przyczyny, z powodu których orzeczenie zostało wydane, jest sporządzane już po wydaniu wyroku, a zatem wynik sprawy z reguły nie zależy od tego, jak napisane zostało uzasadnienie i czy zawiera ono wszystkie wymagane elementy. W konsekwencji tego, zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a w stosunku do orzeczenia sądu drugiej instancji - art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.) może być usprawiedliwiony tylko w tych wyjątkowych okolicznościach, w których treść uzasadnienia wyroku uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia, a także w przypadku zastosowania prawa materialnego do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 października 1997 r., I CKN 312/97; z dnia 10 listopada 1998 r., III CKN 792/98, OSNC 1999 nr 4, poz. 83; z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 5 września 2001 r., I PKN 615/00, OSNP 2003 nr 15, poz. 352; z dnia 19 lutego 2002 r., IV CKN 718/00; z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 656/01 i z dnia 22 maja 2003 r., II CKN 121/02, niepublikowane; z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, LEX 109420; z dnia 24 lutego 2006 r., II CSK 136/05, LEX nr 2009730; a także postanowienia: z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1138/00, LEX 78271 oraz z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1368/00, LEX 54382).

Trzeba pamiętać, że w postępowaniu przed sądem drugiej instancji art. 328 § 2 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie, co oznacza, że uzasadnienie tego sądu nie musi ściśle odpowiadać określonym w nim wymaganiom. Istotne jest natomiast, aby zawierało ono te elementy, które ze względu na treść apelacji i zakres rozpoznawanej sprawy są potrzebne do rozstrzygnięcia sporu. Należą do nich ustalenia faktyczne, zastosowanie prawa materialnego, odniesienie się do wszystkich wniosków i zarzutów apelacyjnych oraz do stanowiska strony przeciwnej. Wypełnienie wymagań stawianych uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji może polegać na podzieleniu i uznaniu za własne ustaleń faktycznych dokonanych

przez sąd pierwszej instancji oraz zaakceptowaniu oceny prawnej tego sądu. Ma to miejsce w sytuacji oparcia rozstrzygnięcia na przejętych ustaleniach faktycznych, które stają się ustaleniami sądu drugiej instancji oraz zaakceptowaniu przeprowadzonych przez sąd pierwszej instancji rozważań prawnych. Dopuszczalne jest oparcie orzeczenia apelacyjnego na częściowo podzielonych ustaleniach faktycznych sądu pierwszej instancji, które wymagają skorygowania lub uzupełnienia w niewielkim zakresie, właściwie oznaczonym i omówionym. Istotne jest, żeby podstawa faktyczna orzeczenia sądu drugiej instancji była dobitnie i właściwie określona. Jeżeli jednak sąd ten przyjmuje odmienne rozstrzygnięcie, niż sąd pierwszej instancji, oparte na innej podstawie faktycznej, powinien dokonać własnych, stanowczych ustaleń faktycznych, które wskazywałyby na zastosowaną podstawę prawną i w uzasadnieniu wskazać te ustalenia.

Nie ma racji skarżący zarzucając, że sporządzone przez Sąd Apelacyjny uzasadnienie wyroku nie spełnia powyższych wymagań konstrukcyjnych. Sąd odwoławczy dokonał odmiennej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu pierwszo- oraz drugo-instancyjnym i na tej podstawie poczynił własne ustalenia faktyczne, z czego zdał relację w pisemnych motywach orzeczenia w sposób pozwalający na kasacyjną kontrolę toku rozumowania, który doprowadził do wydania zaskarżonego rozstrzygnięcia. Wyjaśnił, na jakich dowodach się oparł oraz jakim dowodom i w jakim zakresie odmówił wiarygodności. Sąd Apelacyjny wskazał bowiem, ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości emerytury, załączając zaświadczenie o zatrudnieniu i wynagrodzeniu obejmujące lata 1969-1990, w tym za okres od 1 lutego 1969 r. do 28 lutego 1971 r. i od 1 stycznia 1972 r. do 31 grudnia 1982 r. sporządzone na podstawie angaży, zaś za lata 1983-1990 na podstawie kartoteki płacowej i chorobowej. Według Sądu, uśrednione wysokości wynagrodzenia - oparte na wynagrodzeniu otrzymanym przez innych pracowników - nie mogły oddać indywidualnych cech właściwych dla danego stosunku pracy. W przypadku wynagrodzenia zasadniczego lub innych obligatoryjnych składników wynagrodzenia wynikających z obowiązujących przepisów Sąd przyjął najniższe wynagrodzenie obowiązujące w czasie, którego dotyczy żądanie uwzględnienia tego okresu (przeliczenia) podstawy wymiaru emerytury. Jednak w przypadku takiego składnika

wynagrodzenia, jakim jest premia, konieczne było istnienie dowodów potwierdzających bez wątpliwości fakt wypłacenia premii oraz jej wysokość. Ustalenie wysokości podstawy wymiaru emerytury lub renty wymaga podania zarobków w sposób indywidualny, konkretny i precyzyjny, zaś ciężar dowodu spoczywa na osobie ubiegającej się o te świadczenia. Skoro zatem nie zachowała się zarówno dokumentacja płacowa, jak i ewidencja czasu pracy z okresu zatrudnienia P. K. w KWK "B." za okres od 1 lutego 1969 r. do 28 lutego 1971 r. i od 1 stycznia 1972 r. do 31 grudnia 1982 r., powoduje to, iż przy odtwarzaniu wysokości jego wynagrodzenia osiągniętego we wskazanym okresie, w oparciu o obowiązujące ówczesnie branżowe przepisy płacowe, uwzględnieniu podlegały wyłącznie te składniki wynagrodzenia, których wysokość wprost wynikała z tychże przepisów.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie było możliwe przeliczenie wysokości emerytury w oparciu o jakąś hipotetyczną uśrednioną wielkość wynagrodzenia uzyskiwanego przez ubezpieczonego, wywodzoną tylko z istnienia takiego świadczenia w systemie płac, zwłaszcza gdy jego wysokość zawiera formułę otwartą (np. od - do % wynagrodzenia zasadniczego). Podobnie rzecz wygląda na tle innych świadczeń (wynagrodzenie za pracę w niedzielę, dodatkowe wynagrodzenie roczne). Zgromadzony na etapie postępowania apelacyjnego materiał dowodowy, w tym zwłaszcza zeznania świadków J.G. i A.D., nie pozwalały także na poczynienie stanowczych ustaleń w zakresie wysokości premii przysługującej ubezpieczonemu w spornym okresie lat 1975-1982. W opinii Sądu drugiej instancji, brak podstaw do przyjęcia, że co miesiąc udziałem ubezpieczonego była premia w wysokości 30% wynagrodzenia zasadniczego. Nie bez znaczenia pozostaje przy tym wynikająca z zeznań świadków okoliczność, że obok wspomnianej premii technicznej pracownikom przysługiwały różnego rodzaju premie czy nagrody, których wysokości nie sposób obecnie odtworzyć właśnie z uwagi na brak dokumentacji źródłowej.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd Apelacyjny stwierdził, że pominięcie spośród przyjętych przez biegłego powyższych składników wynagrodzenia, w tym w szczególności premii w wysokości 30% wynagrodzenia zasadniczego, wobec braku możliwości ich uwzględnienia w wynagrodzeniu

uzyskanym przez ubezpieczonego w omawianym okresie, oznaczało, iż wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyliczony z lat 1963-1966, 1974-1981, 1983-1989 wynosi 242,34% i jako niższy od wymaganych 250% niweczy starania o ponowne ustalenie wysokości emerytury na podstawie wspomnianego art. 110a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (k. 10-12 uzasadnienia wyroku).

Skarżący zmierza w istocie do podważenia suwerennej i niepoddającej się kontroli kasacyjnej sędziowskiej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego. Dokonana przez Sąd odwoławczy ocena okoliczności faktycznych i związana z tym wykładnia przepisów (wyrażona w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku) mieszczą się w granicach uznania sędziowskiego. Podnoszone przez skarżącego w tym zakresie argumenty stanowią zatem polemikę z oceną dowodów i wynikającymi z niej ustaleniami faktycznymi, podczas gdy zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalania faktów lub oceny dowodów, a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarżący kwestionuje dokonaną przez Sąd drugiej instancji ocenę dowodów i wynikające z niej ustalenia faktyczne, co zgodnie z art. 398³ § 3 k.p.c. uchyla się spod kontroli kasacyjnej. Nadto pod pretekstem kwalifikowanego naruszenia prawa procesowego nie można zmierzać do podważenia dokonanej w sprawie oceny dowodów.

Wobec niewykazania istnienia powołanej w skardze kasacyjnej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.

ał